

כתובת האתר של ישיבת "אשרי האישי" – ההרצאות של הרב יוסף צ. בן-פורת

www.emuna.info

שיחתו השבועית של

ראש הישיבה – הרב יוסף צ. בן-פורת

"הגזירה אמת וחריצות שקר" כיצד חושפים ומגלים זאת?

פרשת מקץ, שנת תשע"ג

"ופרעה חלם" (בראשית מא, א) "אמר רבי יהושע בן לוי: בא וראה, שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם, מדת בשר ודם, מכה באיזמל ומרפא ברטייה, והקב"ה במה שהוא מכה הוא מרפא ... יוסף לא נמכר אלא ע"י חלום, שנאמר 'ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא לכו ונמכרנו וגו'', ולא מלך אלא ע"י חלום, שנאמר 'ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חולם" (תנחומא וישב, ט).",

בעל המדרש מפנה את תשומת לבנו, לקשר הסמוי, שבין שני חלומות, שהיו בהפרש זמן של שלש עשרה שנה. חלום יוסף התרחש כשיוסף היה בן שבע עשרה שנה. וחלום פרעה היה, כשיוסף היה בן שלושים שנה.

חלום יוסף – הוא זה, שגרם למכירתו לעבד. **חלום פרעה** – הוא זה, שהביא לעלייתו למלכות. לכן, מתאר המדרש את חלום יוסף 'כמכה' ואת חלום פרעה 'כרטייה'. כלומר, כאמצעי שריפא את המכה. יחד עם זאת, מעורר אותנו ריב"ל לשוני שבדרכי הריפוי. בעוד, שאצל בשר ודם, הכלי הפוצע איננו הכלי המרפא, דרכו של בורא עולם, הכול יכול, שגם הכלי שגרם את הפצע, יכול לשמש ככלי מרפא!

כשסיבות שאמורות להזיק ולקלקל, יוצרות ובונות טוב – הכל רואים שזו יד ה'
 ההוכחה הטובה ביותר, שעניין כלשהו, מסובב על ידי הבוי"ת, היא, אם
האנשים המפעילים, היוזמים והגורמים לעניינים לזרום, להתקדם ולהתפתח, הם
אנשים שאינם מעוניינים בהתקדמות הדבר. אז נשאלת השאלה, למה בכל אופן הם
 פועלים לטובת עניין זה? מוכרחים להגיע למסקנה (תהלים קיח, כג) **"מֵאֵת ה' הִיִּתָּה זֵאת**
היא נְפִלְאֵת בְּעֵינֵינוּ". אולם, מסקנה זו תיהפך להרבה יותר ברורה ונחרצת, אם
 רואים אנו, **שאותם שמתנגדים לעניין** באופן נחרץ, הם אלה שלמעשה, מקדמים
 ומחזקים אותו. אז השאלה תתעצם שבעתיים, וכי יש לך אדם, הפועל לרעת עצמו?
 הלוא ידוע הפתגם העממי: **"כל שוטה לעצמו הוא חכם"**. וממילא יתברר, מבלי כל
 ספק, שאותם אנשים, פועלים באופן בלתי מודע, או מתוך שגגה או אונס, נגד
 האינטרס של עצמם. הווי אומר, **שהם כלי בידי ההשגחה העליונה**, להוציא לפועל
 את רצונו ית', בטווח הקרוב או הרחוק. הוא שאמר הפסוק (משלי טז, ז): **"בְּרָצוֹת ה'**
דַּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ". כלומר, אם רואים שאויביו של האדם משלימים
 עמו ועוזרים לו, הרי שדרכיו רצויות אצל הבוי"ת.

החלומות שחלם יוסף, מאוד, מאוד שימחו אותו. אולם, גרמו לו, צרה צרורה.
 החלומות שחלם פרעה, מאוד ציערו אותו. ברם, הם הביאו ליוסף ישועה ושמחה!
 הבה נתבונן, כיצד הגיע יוסף מאיגרא רם לבירא עמיקתא ושוב, עלה בבת אחת
 לאיגרא הרבה יותר רם.

"כי היה הדבר להם לחרפה שימשול בהם איש נכרי עבד מבית האסורים יצא

למלך" (רמב"ן בראשית מה, טז).

א. כשיוסף חלם שיהיה למלך, למעלה מכל ספק, שאיש לא העלה בדעתו, שלפני
 כן יצטרך להיות עבד! דומה גם, **שלא נשמע מעולם, שמבית האסורים יצא**
אדם למלך (שלא בדרך מהפכה ומלחמה). והנה, כאן לפנינו, אדם שהיה עבד, ישב
 שתיים עשרה שנה בבית הסוהר, ומיד, מתמנה למשנה למלך!

ב. אין בפרשה, הסבר מניח את הדעת, **למה יוסף מקבל את עמדת שלטון גבוהה**
ביותר. שהרי, גם בימינו, ישנם שרים חסרי השכלה לחלוטין, שמעסיקים
 מנכ"ל ומומחים, שמבצעים את כל העבודה, ואילו, הם השרים, קוצרים את
 התהילה. גם פרעה, יכל לקבל מיוסף שירותי יעוץ וביצוע ולהשאיר אותו
 'כאיש צללים', כך שכל הכבוד יפול בחלקו של פרעה.

ג. דומני, שלא נשמע בהיסטוריה, שהשליט של הממלכה החזקה בתבל, יפעל
 בגלוי, על פי חלומות! סביר מאוד, שיש שליטים, שאכן מושפעים מחלומות

והולכים לפותרי חלומות, אולם, הם מסתירים זאת. גם בהיסטוריה המודרנית, הרבה רודנים השתמשו בשירותיהם של מגידי עתידות וחוזים בכוכבים,, ברם, דבר זה נודע רק לאחר הסתלקותם מן השלטון. ברם, לפנינו דבר חריג ביותר, **שהכל יודעין שפרעה פועל בהשראת פותרי חלומות**. ולא זו בלבד, אלא שהחלום הוא בעל השפעה עצומה ומוחלטת על כל חיי העם המצרי. אין השליט מהסס לפעול בכפוף לחלום ולשעבד את כל האימפריה להוראותיו המהפכניות של 'אסיר בדימוס'! שאינו מוכר ברחוב המצרי כ'פותר חלומות מקצועי'.

ד. מי שמקדם את יוסף לעבר פרעה, גם הוא, אסיר לשעבר, שלא ברור מה מניע אותו להזכיר את יוסף לפני פרעה, שהרי כפוי טובה היה ולא נענה לבקשת יוסף להשתדל להוציאו מן הכלא לאלתר, ומשום מה, לפתע שינה את עורו? אומר המדרש (בר"ר פט, ז) "וידבר שר המשקים (מא, ט). ולמה הזכירהו עכשיו? כיון שראה שר המשקים את פרעה שהיתה נפשו מבקשת לצאת [ולמות מפחד]. היה מחשב בדעתו ואומר: אם ימות פרעה זה, ויעמד מלך אחר, איני יודע אם מעמידני [ישאיר אותי] באמנותי [בתפקידי] אם לאו, ולפיכך "וידבר שר המשקים". הווי אומר, שר המשקים, חרד לגורל כסאו, ולכן בדלית ברירה, התנצל על כך - "את חטאי אני מזכיר היום" – שיש לו חבר אסיר. הרי כפי שצוין, **אדם שמאוד לא רצה להזכיר אפילו את שמו של יוסף, הוא זה שבפועל, גרם להוצאתו מבית הסוהר**.

ה. גם הסיבה שפרעה נתן אמון בפתרונו של יוסף, לא מצוינת בפרשה. גם כאן, עלינו להיעזר בחכמי המדרש: (תנחומא מקץ, ג) "אמר פרעה חלום חלמתי. כשבא לומר לו את החלום בקש לבודקו, והיה מהפך לו את החלום. אמר ליה, והנה מן היאור עולות שבע פרות. אמר ליה יוסף לא כך ראית אלא יפות מראה ובריאות בשר. אמר ליה הנה שבע פרות דלות ורעות, אמר לו, לא כך ראית, אלא רעות מראה ודקות בשר. א"ל, הנה שבע שבליים מלאות וטובות, א"ל לא כך ראית, אלא בריאות וטובות. א"ל, והנה שבע שבליים צנומות דקות, א"ל, לא כך ראית אלא דקות שדופות קדים. התחיל פרעה תמה בעצמו, א"ל, אחרי היית כשחלמתי? שנאמר אחרי הודיע א-להים אותך את כל זאת, הוא שאביו מברכו בן פורת יוסף (בראשית מט) אל תקרא בן פורת אלא בן הפרות". הווי אומר, **שהשי"ת גילה ליוסף באופן מדויק את חלום פרעה**. הנשמע כזאת מעולם!?

ו. נצעד לאחור – ראינו, שחלום, היה תחילת הסיפור, וחלום היה סוף הסיפור.

אולם, גם **חוליית הביניים היא בת שני חלומות!** חלומו של שר האופים וחלומו של שר המשקים. פתרון המוצלח של שני חלומות אלה, הוא זה שגרם לפרעה, להזמין את יוסף כדי שיפתור לו את חלומו. הרי לנו, שבאופן זה מראה לנו התורה, שכל תהליך הגאולה של יוסף, נשלט באופן ישיר על ידי הקב"ה, ששם בליבם של האנשים את החלום בזמן המתאים.

ז. "וַיִּפְקֹד שֵׁר הַטְּבָחִים אֶת יוֹסֵף אֶתְּם וַיִּשְׁרֹת אֹתָם" (שם מ, ד) – האפשרות של יוסף להכיר את שני השרים, שהאחד מהם שימש לו 'מפתח' ליציאה מבית האסורים, נוצרה מפני, ש'במקרה' שר הטבחים מינה אותו למשרת אישי שלהם. כך, שהוא היה חייב לגשת אליהם מידי בוקר ואז: (שם, ו) "וַיִּבְּא אֶלֵיהֶם יוֹסֵף בְּבֹקֶר וַיֵּרָא אֹתָם וְהֵגֵם זַעֲפִים" – ראה אותם יוסף עצובים והיתה לו סיבה לשאול אותם, מה קרה? ברם, אילו לא היה משרת אישי שלהם, סביר שכלל לא היה רואה אותם, שכן לאסירים פוליטיים, לכל אחד, מכלאה לחוד, ודאי שלא היה רואה אותם עם בוקר, ואילו היה רואה אותם מאוחר יותר, יש להניח שהעצבות כבר הייתה נעלמת, כך ששוב, לא הייתה סבירות שחלומם ייודע לו. הרי שגם לפנינו, **תיזמון מדויק ביותר**, הן מבחינת הקשר האישי והן מבחינת הזמן.

ח. החלומות שחלמו שני השרים הנכבדים, היו משונים מאוד. כך דייקו חז"ל (ברכות נה, ב) מתוך הפסוקים. (שם, טז) "וַיֵּרָא שֵׁר הָאֲפִים כִּי טוֹב פָּתְרִי" – מנין ידע? אמר רבי אלעזר: מלמד, שכל אחד ואחד, הראוהו חלומו ופתרון חלומו של חברו. הרי שגם בפרטי החלום, פעלה ההשגחה העליונה **באופן דקדקני ביותר**, בכדי לרומם את קרנו של יוסף.

ט. **ההסתברות** ששני שרים חשובים ממקורבי המלך יסולקו מתפקידם ויובאו בו זמנית לבית האסורים, היא **נמוכה ביותר**. ומכאן מסיקים אנו, שמאת ה' הייתה זאת להביאם למחיצתו של יוסף, בכדי 'שעל גבם יטפס' יוסף אל מעבר לחומות הכלא!

י. אולם, מי תהיה חוליית הביניים ש'תפגיש' אותו עם שר המשקים ואל שר האופים? למרבה הפלא, הייתה זאת **אשת פוטיפר**, [ששמה האמיתי היה **זליכה** (סה"ט)] אשר היא זו, שגרמה לכליאתו בכלא של אסירי המלך. ברור לכולנו, שכל כוונתה לרעה הייתה. אולם, בכך שמאותה עלילה יצאה הטובה, הרי שוב הוכחה, שאין זה מקרה כלל, אלא יד ה'!

יא. מי שהתבונן בשעתו על סופו המר של יוסף, שעמד בניסיון קשה עד מאוד,

ומסר נפשו בכדי לא להיכשל בעבירה, והנה, התוצאה הייתה, שהוא נלקח לבית הסוהר עומד ותמהה, הלוא, אמר המלך החכם: (קהלת ח, ה) "שׁוֹמֵר מִצְּוָה לֹא יִדַּע דָּבָר רָע". ואילו כאן לפנינו, "צדיק ורע לו" במובן הקיצוני ביותר של הביטוי. אולם, רק בסופו של הסיפור התברר, שמאותו ניסיון שעמד בו, הגיע אל המלוכה!

יב. ואיך הגיע אל פוטיפר? הלוא דבר מוזר הוא. כבר אמרו חז"ל במדרש "מִיָּד הִשְׁמָעָא לִים" (לט, א) למה נאמר "מיד"? אלא שאמר [פוטיפר]: בכל מקום גרמני [לבן] מוכר כושי, וכאן כושי [ישמעאלים] מוכר גרמני. אתמהא [תמוה] ונראה שאין זה עבד" (בר"ר פ"ו, ג). כלומר, פעם ראשונה שהביאו למצרים עבד שאינו כושי. כלומר, אם יוסף היה מגיע למצרים כמהגר פרטי, לא היה פוגש לעולם את פוטיפר.

יג. ומעניין, מי היה בעל הרעיון למכור את יוסף לעבד? היה זה יהודה. ומה הסתתר אחרי רעיון זה? מצאנו פירוש מקורי מאוד של רבינו אפרים (כת"י עה"ת הובא בתו"ש, וישב, קנט) "אמר להם ודאי כי בעת שנהרגו יגיע לנו תועלת גדולה במיתתו כי נפטר מהיות לו לעבדים. אמנם ניפול ביותר רע מזה, והוא כי ישאר עלינו לפרוע שטר חוב של 'כי גר יהיה זרעך', ונתחייב להיות עבדים ארבע מאות שנה. אמנם איעצכם נא עצה נכונה, להפטר משניהם. 'לכו ונמכרנו לישמעאלים' ויהיה הוא עבד חלף שרצה להיותנו לו לעבדים. והמערכת בראותה אותו עבד, תחול עליו גם גזירת בין הבתרים. עניותא בתר עניותא אזלא. והוא מזרע אברהם, וישתעבד הוא וזרעו ארבע מאות שנה. וזאת **נפטר אנו, מן גזירת אברהם ומחלומנו**. וזאת היתה עצה נכונה. מיד, הודו הכל לדבריו. והוא שאמר הכתוב 'וישמעו אחיו'. כך שמעתי בשם מורי הרב ר' יוחנן ז"ל ותמצית הדברים גם בחזקוני כאן".

כלומר, יהודה לא מתוך אהבת יוסף פעל, אלא, כדי להטיל עליו ועל זרעו עבדות של ארבע מאות שנה. גם לפי מדרשים אחרים, לא פעל יהודה מתוך אהבת יוסף! הרי שוב, **שמעשה בעל מניעים שלילים, הביא לתוצאה חיובית!**

יד. ראובן, הוא זה שיוסף נטל ממנו את הבכורה. הוא זה, שעל פניו היה אמור להיות המתנגד הגדול ביותר של יוסף. וראה איזה פלא, דווקא הוא זה, שמגונן עליו, מציל אותו ממות ואף הציע ודרש, להחזיר אותו לאביו (מב, כב).

שלמת יוסף אל אחיו כולה רצופה סימני שאלה ותמיהה

גם השתלשלות מכירת יוסף, כפי שהיא מסופרת

בפרשה הקודמת, כל כולה, רצופה סימני שאלה!

"וַיִּמְצָאֵהוּ אִישׁ וְהָיָה תַּעֲהָ בַּשָּׂדֶה" (בראשית לו, טו) פירש הרמב"ן:

"וּיֵאָרֵךְ הַכְּתוּב בְּזֶה, לְהַגִּיד כִּי סִיבוֹת רַבּוֹת בָּאוּ אֵלָיו שֶׁהִיא רְאוּיָה לְחִזּוֹר

לו... וְלְהוֹדִיעֵנו עוֹד, כִּי הַגְּזֵרָה אִמְתָּ וְהַחְרִיצוֹת שֶׁקָּר. כִּי זִמְנָן לּוֹ הַקְּב"ה

מורה דרך שלא מדעתו, להביאו בידם. ולזה נתכוונו רבותינו (ב"ר פד יד)

באמרם כי האישים האלה הם מלאכים, שלא על חנם היה כל הסיפור הזה,

להודיענו כי עצת ה' היא תקום".

לכאורה, צריך כל מי שלומד את פרשת סיפור מכירת יוסף, לשאול את עצמו, למה תיארה ופירטה התורה, אירועים קטנים שהתרחשו באותו תהליך. החלק החשוב הוא, שיעקב שלח את יוסף אל אחיו, הם רצו להורגו, ובסופו של דבר מכרוהו לעבד והוא הגיע למצרים. אבל לשם מה עלינו לדעת שיוסף נשלח לשכם שם רעו אחיו. ברם, הוא לא מצאם שם, אז החל לתעות בשדות, תוך כדי חיפוש אחריהם, ואז הוא שואל איזשהו אדם אלמוני, איה מקום אחיו? והוא מכוון אותו למקום אחר לדותן, לשם פנו עם צאנם. יוסף אכן, פועל בהתאם להנחיותיו של אותו אדם ומוצא את אחיו בדותן. הרי כל אחד מאיתנו, כשיספר לזולתו, בין בכתב ובין בעל פה, סיפור דברים, לא יפרט נקודות ופרטים מעין אלו! לדוגמא: כשאני נוסע לאדם כלשהו ומגיע לכתובת, אין זה מן העניין שאספר לאותו אדם, שתעיתי בכתובת אחת, הגעתי לכתובת שנייה, ושאלתי עובר אורח היכן הכתובת הנכונה, ואז הוא כיון אותי לכתובת המתאימה. אם אדם פשוט אינו מפרט לזולתו פרטים שוליים כגון אלו, על אחת כמה וכמה, שהתורה לא היתה צריכה לספר ולפרט פרטים שוליים אלה! על כן, מסיק הרמב"ן, שפרטים אלה נכתבו מתוך מגמה מסוימת, **להודיענו את עומק ההשגחה** ושאין מקריות כלל. הפסוקים מראים, שמלכתחילה תמוה מאוד, איך לא חשש יעקב לשלוח את יוסף לשכם – "מקום סכנה שהרגו אנשי המקום" (רשב"ם) ומה עוד, שיעד השליחות לא היה בסמוך לבית – "יזכיר הכתוב המקום אשר שָׁלְחוּ מִשָּׁם לומר כי היה מרחק רב ביניהם" (רמב"ן). והלוא ברור לנו, שיעקב, שאיש זהיר וחכם היה, לא שלחו במודע למקום סכנה. אלא, מוכח מכאן, (תהלים לו, כג) "מִה' מִצְעָדֵי גִבֹר כּוֹנְנֵנוּ וְדַרְכּוֹ יִחְפָּץ!" ויעקב הוא זה, שנשלט על ידי הקב"ה לשלח את יוסף ל"מקום מוכן לפורענות" (רש"י). ויוסף עצמו, משעה שלא מצא את אחיו, יכל לסיים את שליחותו ולחזור לאביו. אולם, הוא זה שמיוזמתו ממשיך להסתובב בשדות ולחפש, למרות שראה "כי סיבות רבות באו

אליו שהיה ראוי לחזור" (רמב"ן). והרי ברור, שאיש פקח ונבון כיוסף, ידע היטב, שהאחים שונאים אותו, שהרי לא הסתירו את שנאתם (רש"י לו, ד). הוא גם הבין, לאור ניסיון העבר, מה מסוגלים שמעון ולוי לחולל ועוד במקום – שכם – שבו הפגינו את זדון ליבם בהורגם עיר שלימה, ולמרות כל זאת, הוא מתאמץ להגיע למקום האסון!:

כל בר-דעת היה מבין, שאל לו ללכת, למקום סכנה. ומן התבונה היה, שיוסף ירגיש בזאת, ולא יגיע לאותם מקומות בעלי סיכון גבוה. וזה הלימוד שהתורה נתנה לנו. "ולהודיענו כי הגזרה אמת והחריצות שקר ... כי עצת ה' היא תקום" הרי שמטרת התורה היא ללמדנו את יסודות האמונה וההשגחה הא-לוהית. מרן רבי יוסף דב הלוי זצ"ל, רבה של בריסק הוסיף עוד, והעמיק בנושא:

"ויוסיפו עוד שנוא אותו על חלומותיו ועל דבריו. דידוע אמרו חכמינו ז"ל (ברכות נה) **כל החלומות הולכין אחרי הפה**. והם גערו בו ואמרו לו המלוך תמלוך עלינו, והרי ממילא פתרו לו החלום ומשום הכי **אח"כ התבוננו מה שעשו**, וע"כ הוסיפו השנאה על חלומותיו ועל דבריו על מה שסיפר להם כלל. ומש"ה בחלום השני כתיב ויחלום חלום אחר ויספר לאחיו כו' ולא כתיב שם שום מענה לדבריו דשתקו ולא ענו לו מאומה, ואח"כ אמר ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו גוי' הבא נבא גוי' **להשתחוות לך ארצה**, וממילא שוב פתר לו אביו החלום. ומש"ה כשראו אחיו כן ויקנאו בו אחיו **כי נתייראו שיקויימו הדברים**" (בית הלוי, וישב לו, ח).

אחי יוסף נתנו לחלום יוסף את פרשנותו 'המקוממת'

אנו נוכחים לדעת, כי אחי יוסף למרות שנאתם אותו, הרי שברוב רוגזם על החלום המוזר והמשונה, גרמו לחלום לזרום לכיוון של הכתרת יוסף למלך. מפני, שעל פי אותו כלל מפורסם, שפותר החלום, ביכולתו לקבוע את כיוון התממשות החלום, אם לטוב ואם לרע (עי' ברכות נה, ב). הרי שעל ידי אמירתם '**המלוך תמלוך עלינו**', הם אלה שנתנו ליוסף את הקידום המשמעותי ביותר, לקראת התממשות החלום, בכיוון של מינויו למלך. הם תפסו מיד את הדבר, ועדיין חשדו שיוסף ברוב פיקחותו וערמומיותו, סיפר להם את חלומם בכוונה תחילה, כדי שמפיהם יצא אישור החלום. לכן, הוסיפו שנאה על שנאתם וקבלו החלטה פה אחד, שמהיום ואילך **לא יגיבו יותר על חלומותיו של יוסף**, כדי לא ליפול שוב בפח. שגיאות מי יבין - כל אדם טועה ושוגה, אולם, יתרונו של החכם על הטיפש, שהחכם מפיק מיד

לקחים מטעויותיו ומכישלונותיו, מסיק מסקנות ומקבל בליבו החלטות מעשיות, באלו צעדים עליו לנקוט, כדי להימנע מטעויות דומות בעתיד!

אכן, כשמספר יוסף לאחיו את חלומו השני, הרי שהם שומרים על שתיקה ואינם משיבים אותו מטוב ועד רע, בהתאם להחלטה קודמת. אולם, כשיוסף מספר את סיפורו פעם נוספת, הפעם בנוכחותו של יעקב אע"ה, אז מתערב אביהם בשיחה, והוא זה, שעל ידי השאלה הרטורית, שהציג ליוסף: (שם, ט) "הבוא נבוא אָנִי וְאֶמְךָ וְאֶחֶיךָ לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה" גורם, לאישרור החלום, באותה מגמה של המלכת יוסף למלך. והאחים, ששמעו זאת, ממש הזדעזעו מכיוון, שראו בכך אות, שמן השמים מסובבים, שימצא משהו שייתן לחלום את 'הגושפנקה המלכותית'. לכן, החלו האחים לקנא בו. בפעם הראשונה, לא נאמר שקינאו בו, כי אמרו שאולי זה מקריות. אולם, **הפעם הבינו שזה הולך לכיוון רציני, לכן החלה הקנאה.**

אם נבחן את כל השתלשלות יוסף למלך, במשקפיים שסיפק לנו הרמב"ן, נראה, שלאורך כל המסלול התרחשו אך ורק דברים בלתי צפויים, שכל הגורמים שהובילו את יוסף עד למלכות, לא היו מעוניינים לעשות זאת וברוב המקרים, אף **התנגדו לעשות זאת, ולמרות זאת, עשו זאת.**

למה לא פגש יוסף את אחיו בשכם?

גם לשאלה שהצגנו, למה התורה מספרת שהוא נשלח לשכם ומשלא מצאם, הלך לדותן, מעלה ה"בית הלוי" תשובה מאוד מעניינת:

"ראה את שלום אחיך גוי והשיבני דבר. דאע"ג דשלוחי מצוה אינם ניזוקין אפילו בחזירתן (פסחים ה) עכ"ז עשה עמו ליתרון והוספת שמירה וצוהו גם על החזרה שישב לו דבר כדי שיהיה שליח מצוה ממש גם בחזרתו, ורק באשר לא מצא אותן בשכם והלך אחריהם לדותן ולהלך לדותן הא לא נצטווה מאביו ושם קרהו מה שקרהו" (שם, יד).

מאחר ויעקב אכן ידע שהמקום מסוכן, הוא אומר לו מפורשות, שיחזור אליו עם תשובה וזאת כדי, שגם בדרכו חזרה יהיה תחת ההגנה של שליח-מצוות כיבוד אב. אולם, בכך שהקב"ה גרם להם שילכו לדותן, הרי שבקטע הדרך משכם לדותן, לא היה יוסף שליח-מצוה. ואכן, היא לא הגנה עליו מפני זממם של האחים.

רואים אנו, שכל פרט ופרט שהוזכר בתורה, רב משמעות הוא!

אם נסכם, את החידוש שהתחדש לנו בשתי הפרשיות שלפנינו, הרי, שכדי שתוכח הנהגת הבורא בבריאה באופן שאיננו משתמע לשני פנים, הדבר חייב להיעשות בניגוד לכללי ההיגיון וההסתברות. אם נאמץ כלל זה, כל ההיסטוריה

תואר באור אחר, והרבה תמיהות תמצאנה את פתרונו.

מה הסיבה שכל בנין ארץ ישראל נעשה דווקא על ידי יהודים שאינם שותומ"צ?

לשם המחשה ניתן דוגמא: רבים שואלים אותי, לא פעם, אם אמנם, מאת ה', היא שיבת ציון, וכל מה שנוצר כאן במאה ועשרים שנה אחרונות, הוא התגשמות הנבואות שנמצאות בתורה ובנביאים, אם כן, הכיצד שכמעט כל הבניין והיצירה שאנו רואים, בא מאנשים כופרים בתורה ואפילו אתאיסטיים?

לאחר חשיבה ממושכת, דומני, שהתשובה היא זאת: אחת ההוכחות החותכות ביותר, לאמיתותה של התורה, היא קיבוץ הגלויות שהתורה צפתה זאת והבטיחה זאת לפני שלשת אלפים ושלש מאות שנה. והנה, בכל תולדות ההיסטוריה שום עם שגלה, לא חזר אל ארצו ואל מולדתו. על כן, משעה שעם ישראל חזר לארץ ישראל אחר אלפיים שנה, אין לך מופת גדול יותר לאמיתות התורה. ההיגיון האנושי, לא צפה זאת. לכן, הרפורמים לפני כמאתיים שנה, מחקו מן הסידורים כל זכר לארץ ישראל ולירושלים וטענו, 'ברלין זו ירושלים'. אי לכך, קראו לבתי התיפלה שלהם 'טמפלי' – שפירושו – בית מקדש. שהרי כך טענו (עפ"ל), לארץ ישראל לא יחזרו, ירושלים לא תיבנה ומכאן ברור, שגם בית מקדש לא יהיה. אולם, החרדים המשיכו להאמין בלב ונפש, בהתגשמות כל הנבואות באופן המדויק ביותר, ובכל יום ויום מתפללים אנו, שלש פעמים 'ותחזינה עיננו בשובך לציון'. ולאחר כל סעודה, מבקשים אנו 'ובנה ירושלים עיר הקודש'. וכך פסוקים ובקשות רבים מספור. במשך שש מאות שנה, למן עליית רבינו הרמב"ן ז"ל בחודש אלול שנת ה'כ"ז (1267), גרו בארץ ישראל רק אנשים יראים ושלמים, ת"ח, חסידים וקדושי עליון.

גם העלייה הראשונה – תרמ"א-תרמ"ב (1881-1882) – שהייתה מורכבת כולה מאנשים חרדים, שומרי תורה ומצוות, זולת כשלושים – ארבעים בילוי"ם, שלא הקפידו על קלה כחמורה, בנתה את שבע המושבות החקלאיות הראשונות והקימה את התשתית לחקלאות המודרנית. העלייה השנייה, כבר הייתה מורכבת מרבבות אנשים שלא שמרו מצוות. העלייה השלישית, רובה מאנשים שאינם שותומ"צ.

הבה נניח, שהעולים לארץ ישראל, היו רק אנשים חרדים שותומ"צ, הרי שלא היתה בכך שום הוכחה להתגשמות הנבואות. מפני, שהכופרים יכלו להמשיך ולטעון, שאין זאת אלא, 'נבואה המגשימה את עצמה'. שהרי אותם יהודים שמאמינים בלב ונפש, שארץ ישראל היא המקום הטוב ביותר עלי אדמות, הן לגוף ובעיקר לנפש, הלוא טבעי ומובן, שירצו לעלות לארץ מפני מאווי ליבם. ומסיבה זאת עלו לכאן כל גדולי וצדיקי העולם, הן מארצות המערב והן מארצות המזרח, למן

הרמב"ן דרך חכמי צפת, טבריה, חברון וירושלים. ברור אפוא, שמי שעולה לא"י מתוך מוטיבציה אישית, מתוך מניע פרטי, ואין זה רלוונטי אם זה הוא מניע גשמי או רוחני, הרי שאין כאן הוכחה, למופת א-לוהי המבטא את התגשמות הנבואות שהבטיח לנו בורא העולם בתורתו.

ברם, אם **העולים** לארץ ישראל, הם אנשים חסרי אמונה בתורה, חסרי אמונה בקדושתה של א"י, שונאי תורה באופן מוחלט. שהרי בהרבה מן ההתישבויות החקלאיות היו עובדים ביום הכיפורים ולוקחים חופש ביום שלאחר מכן, כדי שלא יעלה שום חשד, שהם מאמינים, שיום הכיפורים הוא יום שונה מכל ימות השנה. שבת היה יום חול לחלוטין. גם במזרח אירופה, הם כינו את עצמם, אותם זרמים סוציאליסטיים-מרקסיסטיים בשם "בוז'וניקים" [זו מילה פולנית שתרגומה לעברית – חסרי א-להים]. כלומר, שהם כפרו בכל מה שקשור לתורה וליהדות, ולא זו בלבד, אלא, שרדפו את כל היהדות החרדית וניסו לעוקרה מן השורש ולצערנו, גם הצליחו במידה מרובה!

והנה, אותם אנשים באים לא"י, נלחמים על זכותם לעלות, מיבשים ביצות וסוללים כבישים, מתים בקדחת ובמלריה, נאבקים אל מול הערבים וסובלים אבידות כבדות. ואין איש יודע למה זאת. והיום, במבט לאחור, השאלה קשה שבעתיים! שכן, כל התיאוריה שבארץ ישראל לא יהיו פוגרומים התבדתה, כל התיאוריה שאם תהיה לנו מדינה שיש לה צבא, חקלאות, תעשייה וכיוצ"ב, תעלם האנטישמיות מן העולם הופרחה. האנטישמיות גדלה מאוד, גואה והולכת מיום ליום, המקום היחיד בעולם שבו יש פוגרומים ביהודים כל יום, זו מדינת ישראל. אי לכך, אמר פעם כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל ששני אנשים אינו מבין: יהודי חרדי שאינו עולה לא"י ויהודי חילוני שעולה לא"י.

אם כן, כשדווקא יהודים שאין להם מוטיבציה דתית בנו את הארץ, זו הוכחה שאין למעלה ממנה, שיד ה' היא! שהרי כבר הוכחנו לדעת, שרק כשהדבר פועל מבלי שיש לו 'מנוע רציונאלי' משלו, ובכל אופן הוא משיג תוצאות חיוביות מעל ומעבר למצופה, מעל ומעבר להסתברות, הרי בכך, מופת חותך ביותר שיד א-להים היא!

הסיוע היפני לגרמניה על ידי התקיפה בפרל הארבור, גרם לקריסת שתיהן!

יש עוד דוגמאות רבות, אולם נציין בקצרה רק אחת מהן. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, היה מנוי וגמור בקרב ההנהגה האמריקאית, שאין הם מצטרפים למלחמה זו. זהו מאבק בתוך אירופה שאינו נוגע להם. אזרחי ארה"ב דגלו אז

בתפיסה 'בדלנית'. ברור לכל, שאז היה היטלר ימ"ש כובש את כל אירופה, אפריקה ואסיה בקלות מרובה.

באופן בלתי צפוי ביותר, 'התנפלו' המטוסים היפנים על הבסיס האמריקאי בפרל הארבור שבהוואי, בבוקר יום ראשון, 7 בדצמבר 1941, במהלך מלחמת העולם השנייה. בתקופה זו נמצא בפרל הארבור בסיסו המרכזי של חיל הים של ארצות הברית באוקיינוס השקט. את המתקפה ביצעו מטוסים של הצי הקיסרי היפני שהמריאו מנושאות מטוסים. ההתקפה על פרל הארבור נצרבה בתודעה האמריקאית כאירוע של "קלון" לאומי, שייזכר לדיראון עולם, והיא נחשבת לכישלון המודיעיני הגדול ביותר בתולדות ארצות הברית. **המתקפה על פרל הארבור גרמה לכניסתה של ארצות הברית למלחמת העולם השנייה** ולתבוסתה של יפן. ברור מאליה, שכניסתה של ארה"ב למלחמה במלוא עוצמתה, היא זאת שהצילה את בריה"מ מקריסה מוחלטת ואפשרה את ניצחון בנות הברית.

הרי לנו שוב דוגמא, ש'הסיוע' של יפן לבעלת בריתה גרמניה הנאצית, הוא זה שגרם לאובדנה המוחלט. הלוא הכל רואים, שרק יד ה' יכולה לעשות זאת. אני רגיל לפרש את הפסוק: "מֵאֵת ה' הַיְתָה זֵאת הַיָּאֵת נִפְלְאֵת בְּעֵינֵינוּ" (תהלים קיח, כג), שכשם שקוראים אותו מראשו לסופו כך אפשר לקוראו מסופו לראשיתו. אם: "היא נפלאת בעינינו", אז ברור מאליה, ש"מֵאֵת ה' הַיְתָה זֵאת!"

סיכום: יסוד האמונה שהקב"ה פועל ומפעיל את כל הבריאה כולה. אין אדם נוקף אצבע מלמטה אלא אם כן נגזר עליו מלמעלה. כדי לגלות זאת, צריך האדם להתבוננות מעמיקה בפרטי ההתרחשויות. כל תהליך מכירת יוסף, והמלכתו למלך, רצוף באירועים ובתהליכים לא הגיוניים, משונים ומוזרים, וזאת כדי ללמדנו, שהגזירה אמת והחריצות שקר!

